

SURİYELİ MİSAFİRLERE YÖNELİK SOSYAL UYUM ve EĞİTİM MÜFREDATLARI

ÇALIŞMASI RAPORU

GÜVENLİK VE BARINMA MERKEZLİ
ANLAYIŞTAN EĞİTİM VE SOSYAL
MERKEZLİ MODELE DOĞRU

SURİYELİ MİSAFİRLERE YÖNELİK SOSYAL UYUM ve
EĞİTİM MÜFREDATLARI
ÇALIŞMASI RAPORU

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

İlmin, kültürün, tarihin ve bilhassa kardeşliğin beşiği olan Suriye'de yaşananlar, halkın birçok toplumsal ve iktisadi faaliyetini duraksattığı gibi, Suriye'nin geleceği olan gençlerin de eğitim hayatını sekteye uğratmıştır.

4

EĞİTİM MÜFREDATLARI VE UYUM KİTAPÇIĞI ÇALIŞMASI

SURİYELİ MİSAFİRLERİN SOSYAL UYUMUNUN
SAĞLANABİLMESİ İÇİN

7

GÜVENLİK VE BARINMA MERKEZLİ ANLAYIŞTAN EĞİTİM VE SOSYAL MERKEZLİ MODELE DOĞRU

10

FAALİYETİN İÇERİĞİ

13

YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

15

SONUÇ

32

"İpekyolu Kalkınma Ajansı 2015 yılı Doğrudan Faaliyet Mali Destek Programı kapsamında hazırlanan bu yayının içeriği İpekyolu Kalkınma Ajansı ve Kalkınma Bakanlığının görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk BEKAM'a aittir."

Koordinatör / Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ulukütük

Raportör
Ömer Faruk Kavuncu

Araştırma ve İnceleme Kurulu
Ali Mustafa
Celal Er
Yrd.Doç.Dr.Abdulbadi Narbana
Mustafa Boutran
İman Ganji
Mohamed Abdel Selam
Abdurrahim Hamzah
Faiza Hamada
Doç. Dr. Fatih Özmantar
Prof. Dr. Ali Gür

Yayına Hazırlayan
Mehmet Ulukütük
Ömer Faruk Kavuncu
Celal Er
İbrahim Özkılıç

Tashih/Düzenleme
Savaş Ahmet Aksu

Grafik Tasarım
Necip Taha Kideyş

Baskı
ŞAN OFSET MATBAACILIK
Hamidiye Mh. Anadolu Cd. No: 50
Kağıthane/İST.
Tel: 0212 289 24 24

İletişim
BİLİM EĞİTİM KÜLTÜR
ARAŞTIRMALARI MERKEZİ
Güneykent Mahallesi 221 Nolu
Cadde, 230 Nolu Sokak Şahinbey/
Gaziantep
Tel: 0342 360 50 50
www.bekam.org.tr
bilgi@bekam.org.tr

GİRİŞ

2011 yılında Suriye topraklarında başlayan adalet ve özgürlük arayışına, zorba Baas rejiminin vermiş olduğu zalimce tepki, Suriye halkının yurtlarından birer birer ayrılmalarını ve çeşitli ülkelere iltica etmek zorunda kalmalarını beraberinde getirmiştir. Hemen yanibaşında yaşanan bu trajediye kayıtsız kalmayan Türkiye, bin yıllık kardeşliğin neticesi olarak, kapılarını Suriyeli kardeşlerine ardına kadar açmış ve zalim Esed yönetiminden kaçan insanlara kol kanat germiştir.

İlmin, kültürün, tarihin ve bilhassa kardeşliğin beşiği olan Suriye’de yaşananlar, halkın birçok toplumsal ve iktisadi faaliyetini duraksattığı gibi, Suriye’nin geleceği olan gençlerin de eğitim hayatını sekteye uğratmıştır. İşte bu durumun farkında olan Türkiye, Suriyeli öğrenci ve eğitimcilere sağlamış olduğu imkanlarla, gençlerin yarım kalan eğitim faaliyetlerine devam etmelerine yardımcı olmuştur. “Geçici eğitim merkezleri” adı ile faaliyete geçen söz konusu okullarda, Suriyeli öğretmenlerin nezaretinde başlatılan eğitim öğretim faaliyetleri ile öğrenciler, yaklaşık beş yıldır süren savaşın

İlmin, kültürün, tarihin ve bilhassa kardeşliğin beşiği olan Suriye’de yaşananlar, halkın birçok toplumsal ve iktisadi faaliyetini duraksattığı gibi, Suriye’nin geleceği olan gençlerin de eğitim hayatını sekteye uğratmıştır.

travmasını biraz olsun üzerlerinden atarak, geleceğe umutla bakmaya ve yarım kalmış hayallerini ve ideallerini gerçekleştirmeye yönelik çaba sarfetmeye başlamışlardır.

Yaşanan tüm bu olumlu gelişmelerle birlikte, Suriyeli öğrencilerin 1. Sınıftan 12. Sınıfa kadar, okullarda kullanmış oldukları müfredatların Baas rejiminden kalma ders kitaplarından oluşması bu alanda acil bir çözüm üretilmesini gerekli kılmıştır. İşte bu sebeple öğrencilerin kullanmış oldukları ders kitaplarının, yeni dünya tasavvuruyla yeniden düzenlenmesine ve özelde iki ülke vatandaşları arasında, genelde bütün İslam ümmetiyle ortak bir zihin inşa etme fonksiyonuyla yeniden hazırlanmasına yönelik, sürecin başından beri Suriye’de yaşanan problemlerin sadece bir kesim insanın değil,

bütün İslam dünyasının ortak sorunu olduğu şuuru ile hareket eden Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi ve İpekyolu Kalkınma Ajansı bir çalışma başlatmıştır. Yürütülen çalışma neticesinde 5 akademik personel, 5 Türkiyeli eğitimci ve 10 Suriyeli eğitimciden oluşan eğitim komisyonu müfredatları baştan sona incelemiş ve vahim bir tabloyla karşılaşmıştır. İncelemeler neticesinde ortaya çıkan en dramatik sonuç; tedavülde olan kitapların bütününde Baas yönetiminin devlet politikalarının meşruluğunu kabul ettirmek üzere düzenlenmiş ders içeriklerinin bulunmasıdır. Baas yönetiminin baskıcı politikasına karşı adalet ve özgürlük arayışına girişen Suriye halkının çocuklarının, Esed yönetimine ait, emperyalist bir zihinle hazırlanmış olan ders kitaplarıyla eğitim hayatlarına devam etmeleri büyük

bir tezadı beraberinde getirmektedir. Eğitim, geleceğe dair planlar yapan tüm devletlerin en önemli alanıdır. Şu anda bu toprakların kadim olan dokusuyla örtüşmeyen bir eğitim müfredatı ile karşı karşıya kalınmaktadır. Tarihi köklerimizi dikkate alan yeni bir müfredata ihtiyaç duyulmaktadır. Başarılı bir eğitim, içinde yaşadığı toplumun asli değerlerine dayanarak derinleşir. Eğitim paradigmamız, felsefi bir arka plana yaslanmalı, akli ve ahlaki değerleri kendine dayanak edinmelidir. Eğitim, bizi çağdaşlaştırdığı gibi dünyaya da yukarıdan bakmamızı sağlar. Yeni paradigma bize, estetiği, ahlâki ölçüleri ve ortak bir bakış açısını kazandırmalı, ortak bir kültüre taşımalıdır. İnsanımızın yeteneklerini keşfederek bilgi temelli şahsiyet bulmasını başarabiliriz. Gören, duyan, fark eden eğitimcileri çoğaltmalıyız. Bunun için bir tarihsel fırsatın eşğinde olduğumuzu görebilmeliyiz. Yukarıda sadece bir kısmını saydığımız

problemlerin giderilmesi adına çalışmalar devam etmektedir. Halihazırda kullanılmakta olan ders kitapları, mevcut dünya düzeninin temel özelliği olan emperyalizm vurgulanarak, yeni fikriyatın imar ve inşaya dönük bir müfredata dönüşmesi adına yeniden düzenlenmelidir. Sahih bir din algısının merkeze alındığı, iki ülke vatandaşları arasında ortak bir zihin oluşturma hedefinin göz önünde bulundurulduğu, siyasi ve ideolojik dayatmalardan arındırılmış, zamanın ruhunu saf bir zihinle doğru okuyabilecek ve kendi tarihinin yabancı olmayan bir nesil inşa etmeyi amaç edinen bir müfredat hazırlanması gerekli görülmüştür. Bu çalışmanın yürütülmesinde katkıda bulunan Gaziantep Üniversitesi Rektörlüğüne, İpekyolu Kalkınma Ajansına, Minber Alsham Derneğine, Hür Akademisyenler Derneğine, Bülbülzade Eğitim Sağlık ve Dayanışma Vakfı'na teşekkürlerimizi sunarız.

SURİYELİ
MİSAFİRLERİN
SOSYAL
UYUMUNUN
SAĞLANABİLMESİ
İÇİN

**EĞİTİM
MÜFREDATLARI VE
UYUM KİTAPÇIĞI
ÇALIŞMASI**

FAALİYETİN AMACI

**GÜVENLİK
VE BARINMA
MERKEZLİ
ANLAYIŞTAN
EĞİTİM VE
SOSYAL
MERKEZLİ
MODELE
DOĞRU**

Mart 2011'de Suriye'de başlayan çatışmalar büyük bir insanlık dramına dönüşmüştür. Ülkelerinde can güvenliği kalmayan Suriyeliler başka ülkelere sığınmaya başlamış, Türkiye iki milyondan fazla Suriyeliye kapılarını açmıştır. Türkiye'deki Suriyelilerin çok önemli bir bölümünün, yani en az 1 milyon Suriyelinin Türkiye'de sürekli olarak kalacağından hareketle birlikte yaşam (uyum) politikalarına başlanması gerekmektedir.

Türkiye'deki Suriyeliler konusu insani olduğu kadar, hatta zaman zaman ondan daha fazla, iç ve dış politika konusu olarak gündeme gelmektedir. Suriye'de rejim bugün yıkılsa bile artık yeni bir savaş ortamı yaşanmaktadır ve ne yazık ki bu durum kısa ve orta vadede değişmeyecek gibi görünmektedir. Ancak bugünden sonra kim, kimi nelerle-nasıl, hangi hatalarla suçlarsa suçlasın, toplumsal gerçeklik kendi mecrasında yaşanacaktır.

Buna hazırlıklı olmak gerekmektedir. Bu durumun ortaya çıkardığı problemlerin başında eğitim sorunu gelmektedir. Krizin uzaması ve kısa zamanda çözüm umutlarının zayıflamasıyla eğitim sorunu ön plana çıkmaya başlamıştır. Sığınmacıların eğitimiyle ilgili, Türkiye ve Suriyeliler için oluşturabileceği sıkıntılar da göz önüne alınarak, acil çözümlerin üretilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı ise Suriyeli öğrencilerin Türkiye'de devam ettikleri eğitimlerindeki ders kitaplarının pedagojik, sosyolojik ve kültürel analizini yapmak, muhtemel sorunları tespit etmek ve bu problemlerin düzeltilmesi için bir takım önerilerde bulunmaktır. Suriyeli öğrencilerin eğitim alanında yaşadıkları problemler en az barınma ve güvenlik ihtiyacı kadar hayati ve elzem olup burada meydana gelecek eksikliklerin ve yanlışlıkların ilerideki faturası çok ağır olacaktır.

FAALİYETİN İÇERİĞİ

Suriye’de süren iç karışıklıklar nedeni ile ülkemize göç eden Suriyeli misafirlerimizin eğitimlerinin devam ettirilebilmesi adına açılan geçici eğitim merkezlerinde öğrenim gören 1. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinin kullanmış oldukları ders kitapları üzerinde yapılan değişiklik ve ıslah çalışması.

Suriyeli misafir öğrencilerin ve ailelerinin Türkiye’deki sosyal uyumlarının sağlanabilmesi adına oluşturulan uyum kitapçığı.

YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

**EĞİTİM
MÜFREDATLARI
ÜZERİNDE
YAPILAN
ÇALIŞMALAR**

Hazırlık Aşaması

- 5 akademik personel, 5 Türkiyeli öğretmen ve 10 Suriyeli öğretmenin yer aldığı 20 kişilik komisyonun oluşturulması
- Eğitim müfredatlarının incelenmesi
- Müfredatlarda yer alan problemlerin tespiti
- Tespit edilen problemlerin giderilmesi amacıyla yapılacak faaliyetlerin planlanması
- Uyum kitapçığında yer alacak konu başlıklarının belirlenmesi

Tespit Edilen Problemler

- Türkiye’de bulunan Suriyelilerin % 53’ünden fazlası 18 yaş altındaki çocuk ve gençlerdir. Suriyeli çocukların okullaşması konusunda hem başlangıçta kalıcılığın bu kadar uzayacağı öngörülemediğinden hem de eğitim dilinin Türkçe olmasından kaynaklanan çok büyük sorun yaşanmaktadır. Kamplar içinde durum nispeten iyi olsa da genelde okullaşma % 15-20 gibi bir düzeyde kalmıştır.
- Suriyelilerin en çok kaygılandıkları hususlardan birisi çocuklarının yarım kalan eğitimidir.
- En az yarım kalan eğitim gibi sorun olan asıl konu ise, Suriyeli öğrencilerin ders kitaplarının yapısal, zihinsel ve pedagojik sorunlarıdır.
- Suriye ders kitaplarına genel olarak bakıldığında Arap ülkelerini kültürel ve sosyal bir bütün olarak tanımlayan, seküler Arap milliyetçiliğini temel alan bir yaklaşımın hâkim olduğu görülmektedir. Bu yaklaşım özellikle tarih kitaplarında Arap Vatani’nin ortak düşmana karşı korunmasında, coğrafya kitaplarında ise Arap Vatani’ni bir bütün olarak gösteren haritalarda ortaya çıkmaktadır. Kitaplardaki Türk imajı, bu anlatım tarzının tabii bir sonucu olarak olumsuz biçimde şekillendirilmiştir.
- Hâlihazırda kullanılmakta olan eğitim müfredatlarında Beşşar Esed yönetiminin ve Baas devlet ideolojisi ve politikalarının meşruluğunu kabul ettirmek ve yaymak üzere konulmuş

ders içerikleri yer almaktadır. Suriyeli öğrencilerin vatanlarını terk etmelerine sebep olan kişiyi ve ideolojiyi vatanlarının dışında zihnen ve fikren yüceltmeleri ve ders kitapları yoluyla yaymaları ciddi bir çelişki olarak karşımızda durmaktadır.

- Suriyeli misafir öğrencilerin topluma olan diyalogu tam anlamıyla sağlanmadığı için ülkemizin örf ve gelenekleri yeterince ifade edilememesinden kaynaklı ders kitaplarında bazı gerginlikler ve sıkıntılar vuku bulmaktadır.
- Özellikle tarih kitaplarında yer alan bazı bölümlerde Osmanlı Devleti ve Türk tarihine ait yanlış bilgilere rastlanmaktadır.
- Çağdaş dönem Arap milliyetçiliğine göre Arapların Osmanlı ile geçen za-

manları/tarihleri kayıp halka (el-halkat el-mefkûde) olarak adlandırılmaktadır. Bu perspektiften genelde Arap ülkelerinde özelde ise Suriye’de hazırlanan ve hâlihazırda Türkiye’deki eğitim gördükleri okullarda okutulan ders kitaplarında ne Selçuklular ne de Osmanlılar vardır. Buna karşılık Rusya ve Çin görece ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır. Suriyeli halkın atalarının uzun zaman Osmanlı devletiyle birlikte yaşam sürdürmüş olmaları, ortak bir tarih ve hafızaya sahip olmalarına rağmen ders kitaplarında bu bağlan-tıların ve ortak kültürün anlatılmadığı görülmüştür.

- Arap coğrafyasındaki Osmanlı hâkimiyeti dönemi, Suriye ders kitaplarına

detaylı biçimde yansımıştır. Osmanlı Devleti'nin bölgedeki fetihlerine, ders kitaplarının genel yaklaşımı çerçevesinde sadece Suriye açısından değil, tüm Arap ülkeleri açısından yaklaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin "Arap Vatanı'nı işgâl ettiği" vurgulanmıştır.

- Sekizinci sınıf tarih kitabında Zengîler, Eyyûbîler ve Memlûkler'den bahsedilirken, bu devletlerin Türk kökenli olduklarından bahsedilmediği, ancak İslâm dünyasına hizmetleri sebebiyle olumlu bir yaklaşımla anlatılmıştır. Bu Türk devletleri, herhangi bir bölgeyi ele geçirdiğinde bu durumun "ülkeyi birleştirmek", "Arap birliğini sağlama" eylemi olarak yorumlandığını görmüş-

tük. Ancak Osmanlıların bu tür "ele geçirme" eylemleri, yoruma yer bırakmaksızın "işgal" olarak tanımlanmıştır. Arap ülkelerini tek tek "işgal" eden Osmanlı Devleti, dolayısıyla dört yüz yıl boyunca bölgede hâkimiyet kurmuş bir "işgalci" olarak sunulmuştur.

- Devletler açısından ulusal kurtuluş savaşları, millî birlik hissini güçlendiren en temel araçlardır. Suriye ders kitapları açısından bakıldığında Suriyeliler, kurtuluş savaşlarını önce Osmanlılara karşı, sonra da Fransızlara karşı vermiştir. Osmanlı yönetiminin "zulüm", "gasp", "işgal" ve "istibdâd" kavramlarıyla anılmasının sebebi, Osmanlı Devleti'ne karşı yürütülen sa-

vaşa meşruiyet kazandırmak olduğu kadar, mevcut Suriye Arap Cumhuriyeti'nin kurucu unsurlarına da meşruiyet sağlama amacı gütmektedir.

- Suriye edebiyat ders kitaplarındaki Türk imajı, tarih kitaplarındakini destekler nitelikte olumsuzdur. Suriye'de Arap milliyetçiliğinin gelişimine öncülük eden yazarlardan Abdurrahman el-Kevâkibî ve İbrahim Yazıcı'nın yanı sıra Arap şiirinde romantizmin öncüsü sayılan Halil Matrân'ın eserlerinin ana temasını "istibdâd dönemi" oluşturmaktadır. "Türk zulmü" söylemi, vatandaşlık bilgisi kitaplarında Cemal Paşa'nın idam ettirdiği Arap ileri gelenlerinin anlatımı ile devam etmektedir.
- Suriye'nin ve diğer Arap topraklarının Osmanlı Devleti'nden ayrılışı "Büyük Arap Devrimi" gibi ifadelerle anlatılmaktadır.
- Anlatım içerisinde kullanılan kelimeler, imaj oluşumunda büyük rol oynamaktadır. Bu açıdan bakıldığında bir bölgenin ele geçirilmesi hakkında kullanılan "fethetmek" ya da "işgal etmek" kelimeleri, yazarın olaya olumlu ya da olumsuz bir anlam yüklediğini göstermektedir. Suriyeli tarihçiler, ortaçağın sona ermesi ve yeniçağın başlangıcına neden olan olayı ele alırken

ihtiyatlı bir dil kullanmaktadır. Kostantiniyye'nin düşüşü/yıkılışı (sukûtu'l-Kostantiniyye) kavramını kullanarak, tarihsel vakiya seküler bir açıdan yaklaştığını göstermiştir. Ancak Suriye dokuzuncu sınıf tarih kitabına baktığımızda bu olay, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun anlatıldığı bölümde; "Bizanslılara devletlerinden geriye Kostantiniyye şehri kaldı. Osmanlı Sultanı Mehmed el-Fatih 1453 yılında bu şehri fethedebildi." şeklinde aktarılmaktadır. İki okul kitabında ortaya çıkan bu farklı isimlendirmenin, kitapları kaleme alan yazar grubunun farklı olmasına bağlayabiliriz. Ancak "fetih" ya da "yıkılış" -isimlendirme farklı olsa da her iki kitapta İstanbul'un fethine dinî bir önem atfedilmediği, seküler bir anlayış ile yaklaşıldığı dikkat çekmektedir. Dokuzuncu sınıf tarih kitaplarında, İstanbul'un fethiyle ilgili ayrıca şu bilgilendirme yapılmıştır: Kostantiniyye'nin fethi, şehrin öneminden dolayı, dünya tarihindeki önemli olaylardan biri olarak sayıldı. Bu sebeple birçok tarihçi bu olayı yeniçağın başlangıcı olarak addetti. Bazı tarihçiler ise 1492 yılında Amerika Kıtası'nın keşfini yeniçağın başlangıcı olarak niteledi." İfadeleri yer almaktadır.

- İlköğretim tarih kitabında; Osmanlı

Devleti ilim ve irfan devleti değil, bir savaşlar devleti olarak anlatılmaktadır. Aynı zamanda yenilikçi ve planlı bir devlet değil, hareketsiz ve karışık bir devlet olarak ders kitaplarında yer almaktadır. Bu ve benzeri birçok sebeple Araplar, Osmanlı işgali döneminde iktisadi olarak gerilemiştir.

- Tarih kitaplarında, Çanakkale Savaşı, Medine Müdafaası ve Kudüs Savunması gibi İslam ümmetinin tek vücut olduğu tarihi olaylara değinilmemektedir.
- Coğrafya ve Tarih kitaplarında Beşşar Esed yönetimine yakınlığı ile bilinen İran, Çin ve Rusya gibi devletlere ait bilgiler ve övücü sözler yer almaktadır.
- Golon tepeleri (Suriye'nin en fazla yağmur alan, tarıma en elverişli ve bitki çeşitliğinin ve yeşil alanın en fazla olduğu bölge) Beşşar Esed'in rızasıyla İsrail'e verildiği malum iken, sanki bir savaş sonucu zorla İsrail almış gibi anlatılmış, üstüne Hafız Esed'in kahramanlıkları eklenmiştir.
- Özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrası anlatan tarih bölümlerinin doğru bilgileri ihtiva etmediği tespit edilmiştir.
- İlköğretim Tarih Kitabında; "Türkiye, nüfus çoğunluğunun Türklerden

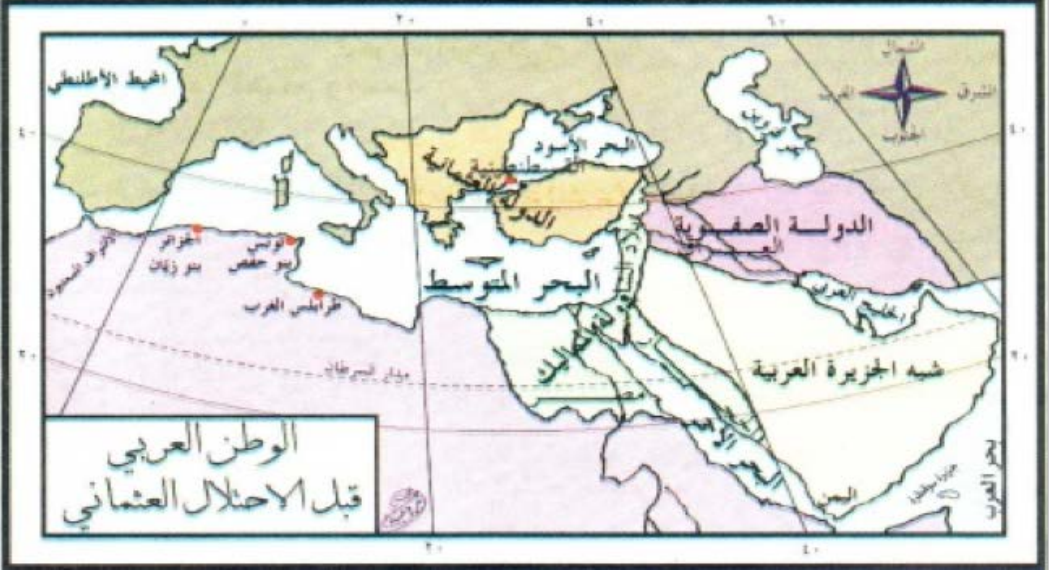
oluştugu bahanesiyle İskenderun Sancağı'na istiyordu. Fransa'da İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin İtilaf Devletleri safında yer almasını sağlamak amacıyla bu konuda Türkiye'yi cesaretlendiriyordu. Sorun Milletler Cemiyeti'ne götürüldü. Cemiyet, nüfusun bu konudaki arzusunu belirlemek amacıyla uluslararası bir komisyon gönderdi ve İskenderun Sancağı'nın Suriye'den ayrılarak, kendi egemenliğine sahip bir devlet olmasına, ancak dış ilişkilerde Suriye'ye bağlı kalması-

na, Arapça ve Türkçenin resmi dil olarak kabul edilmesine karar verildi. Bu karar sancakta bulunan Arapların karşı koyması ve protestosu ile karşılandı ve her türlü takdire layık bir Arap mukavemeti oluştu. Fransa'nın sorunun Arapların lehine çözülmesine yardımı gerekirken, 23 Haziran 1939'da birliklerini İskenderun sancağından çektikleri ve Fransız birliklerinin yerini Türkler aldı. Vilayeti Türk Devletinin bir parçası haline getiren bu harekete muhalefete rağmen, İskenderun Sancağı

Türk Devleti tarafından işgal edildi" ifadeleri yer almaktadır.

- Arap kültürü ve tarihinden gururla bahsedildiği görülmekte, köklü medeniyete sahip olan Arapların, Türklerin baskısına karşı koyabildiği vurgusu yapılmaktadır. Burada Türklerin güce başvurarak hâkimiyet kurma çabasına karşı Arapların köklü medeniyet birikimi ile kendilerini koruyabildikleri, dolayısıyla Arapların Türklerden üstün olduğu imajı verilmeye çalışılmaktadır. Osmanlı işgaline karşı direnişin anlatıldığı bölümde ise Arapların Osmanlı hâkimiyetini hiçbir zaman kabullenemediği, işgale karşı mücadeleye hiç ara vermeden devam ettiği ve Birinci Dünya Savaşı'na geldiğinde 400 yıl süren mücadelelerinin karşılığını aldıkları imajı yaratılmaktadır.
- Suriye lise ikinci sınıf tarih kitabı, Araplar açısından bir direniş ve mücadelenin kitabı olarak görülebilir. Ortaya koyduğumuz veriler çerçevesinde Arapların, yüzyıllar boyunca başta Osmanlılar olmak üzere, Portekizliler, Fransızlar ve İngilizlerin sömürgeci arzularına hedef oldukları düşüncesi taşındıkları görülmektedir. Yine ders kitabının verdiği bilgilere göre Arap liderler, tüm baskılara rağmen mücadeleye devam etmişler,

"Osmanlı İşğalinden Önce Arap Vatanı"

Muhammed Nihâd el-Hamevî, Târîhu'l-'Arabî'l-Hadîsve'l-Mu'âsir, es-sâlisu'ssâneviyyu'l-'edebeî, el-Mu'essesetu'l-Âmmeli't-Tibâ'e, Dimaşk 2003, s. 10.

mücadele sırasında sömürgeci olarak nitelendirdikleri devletler ile işbirliği yapmaktan çekinmemişlerdir. Ancak yine de Arapların, Birinci Dünya Savaşı sırasında Türklerin yanında yer almadıkları konusu ele alınırken, bu konuda bir suçluluk duygusunun hâkim olduğu hissedilmekte, Arapların İtilâf devletlerinin yanında yer almalarını gerektiren hususlar, öğrencileri yanlış yönlendirilecek düzeyde ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu dönem ile ilgili olarak Cemal Paşa imgesi ön plana çıkarılmakta ve Osmanlı Devleti'ne karşı duyulan öfke bu imge üzerinden şekillendirilmektedir. Bu tür

bir anlatım tarzı, bugün dahi Türkiye ile Suriye toplulukları arasında sorun çıkaracak düşüncelerin gelişmesine ortam hazırlamaktadır.

- Arap Dili ve Edebiyatı kitaplarının birçok yerinde mevcut rejime yakın şair ve yazarların eserlerine sıkça rastlanmaktadır.
- Mevcut ders kitapları herhangi bir eğitim felsefesi ile oluşmamakta ve pedagojik açıdan birçok problemi de bünyesinde barındırmaktadır.
- Ders kitaplarının içeriği bir eğitim-öğretim yılında bitirilemeyecek kadar fazla olup konunun özünü vermekten uzaktır.

- Arapça kitaplarındaki dinleme-öğrenme bölümleri gibi bazı bölümler eldeki mevcut imkânlarla kullanılamamakta ve kitaplarda yer kaplamaktadır.
- Eğitim kitaplarında tedavüldeki eğitim sistemlerinden herhangi biri uygulanmadığı için ciddi anlamda düzensizliklere rastlanmaktadır.
- Türkiye eğitim sisteminde tarihi süreç kronolojik işlenirken, Suriye eğitim sisteminde tematik olarak işlenmektedir. Bu durumda öğrencinin zihninde tarihsellik bilinci oluşturulamamakta, tarihi bir tema üzerinden parçacı ve anakronik okumaya yönlendirmektedir.
- Suriyeli öğrenciler, okullarda görmüş olduğu derslerde Türkiye'ye ait herhangi bir bilgiyle karşılaşmamaktadırlar. Türkiye'nin Suriye sınırı diğer komşularına göre en uzun sınırdır. Tarihten miras aldıkları ortak kültür ve hafızaya sahip oldukları yerde ders kitaplarında Çin, Rusya ve Japonya'da bahsedip Türkiye'den bahsetmemek büyük bir çelişkidir.
- "Suriye Nehirler Haritası"nda; Hatay, Suriye'ye dâhil olarak gösterilmekte, Toros dağlarının güneyinde kalan bölge zorla koparılmış bölge olarak belirtilmektedir. Ayrıca "Asi Nehri" iç sular arasında sayılmaktadır.
- Fırat ve Dicle Nehirleri için "Ermeni yükseltilerinden doğmaktadır." açıklaması bulunmaktadır.
- Toroslar'ın güneyinde yer alan Türkiye toprakları (Mersin ve Hatay) Suriye toprakları olarak gösterilmektedir.
- Arap Vatani'nin sınırları, ilk kez beşinci sınıf coğrafya kitabının 22. sayfasında yer alan haritada gösterilmektedir. Haritanın Türkiye ile ilgili bölümünde, Maraş, Urfa, Antep, Mardin gibi şehirlerin, Arap Vatani coğrafyasına dâhil edildiği görülmektedir. Bu aşamada, Türkiye içerisinde hangi şehirlerin tam olarak Arap Vatani sınırlarına dâhil edildiği belirtilmemiştir. Ancak öğrencilere, Arap Vatani'nin, Türkiye'nin sınırları içine kadar uzandığı ön bilgisi verilmiştir.

- Yukarıdaki harita ise Türkiye sınırları dâhilinde yeşil olarak taranmış bölgenin “gasp edilmiş arazi” olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye yazısı ise yeşil bölgenin dışına yazılarak Türkiye sınırlarının, Torosların kuzeyinden başladığı imajı yaratılmıştır. Öte yandan haritada yeşil renk ile işaretlenmiş diğer bir bölge olarak Filistin göze çarpmaktadır. Günümüz Suriye hükümeti tarafından tanınmayan İsrail Devleti, bu harita üzerinde gösterilmemiş, bunun yerine Filistin ülkesi yeşil renk ile işaretlenerek gasp edilmiş topraklar kategorisine sokulmuştur. Böylece İsrail, Filistin’i gasp eden bir ülke olarak tanımlanırken, Türkiye de İsrail ile eş değer tutularak Arap topraklarını gasp eden bir ülke olarak gösterilmiştir.
- Suriyeli misafirler her ne kadar okullarda Türkçe dersi görseler de, gerek eğitimcilerin eksikliğinden gerekse bu alanda herhangi bir kitap çalışması yapılmamış olmasından dolayı Türkçe öğrenmekte zorlanmaktadırlar.
- “et-Terbiyyetu’l-İslamiyye” olarak isimlendirilen Din Kültürü kitaplarında herhangi siyasi ve ideolojik probleme rastlanmamakla birlikte bu kitaplar pedagojik olarak birçok problemi bünyesinde barındırmaktadır.
- Yukarıda sayılan problemler daha çok Arap Dili, Sosyal Bilgiler, Tarih, Din Kültürü, Coğrafya gibi sosyal bilimle-

"Şam ve Beyrut'taki Şehitlerden İkinci Grup (6 Mayıs 1916)"
 et-Terbiyyetu'l-Kavmiyyeti'l-İştirâkiyye, merhaletu't-ta'li-
 mi'l-esâsi, es-saffu'l-hâmis, el-
 Mu'essesetu'l-Âmmeli't-Tibâ'e, Dimaşk 2001, s. 158.

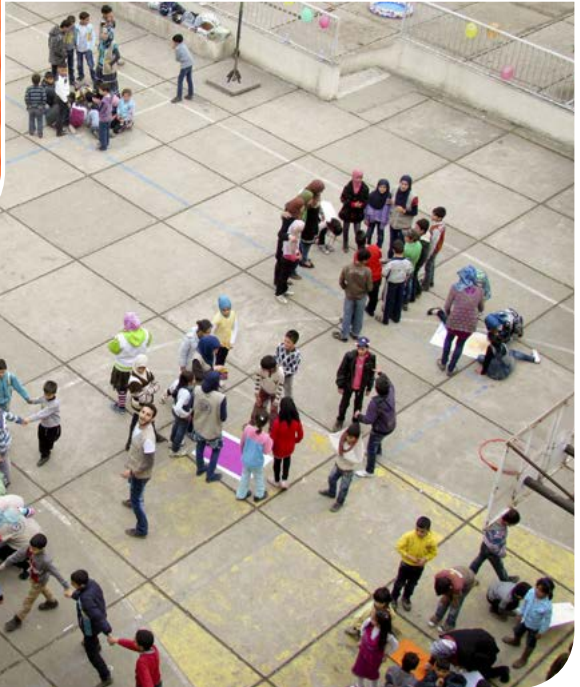
ri ihtiva eden kitaplarda yer almakta, Matematik ve Fen Bilimleri gibi kitaplarda ise ciddi anlamda siyasi ve ideolojik problemlere rastlanmamaktadır.

- Mevcut ders kitaplarına farklı kuruluşlarca, daha önce birkaç kez müdahale edilmesine rağmen birçok eksiklik tespit edilmektedir.

- Beşinci sınıf vatandaşlık kitabında önce vatan, vatandaşlık gibi kavramların tanımlaması yapılmış, vatandaşın görev ve sorumlulukları anlatılmıştır. Şehitlik makamının ne kadar kutsal olduğunun anlatıldığı bölümde yer yer Suriye eski Devlet Başkanı Hafız Esed'in sözlerine de yer verilmiştir. Bunlardan birinde Esed "Şehitler vatan için fedakârlığın somutlaşmış halidir." demektedir. Bazı Arap ileri gelenlerinin Cemal Paşa idaresindeki askerî yönetimde idam edilmesi, vatandaşlık ders kitaplarına da olumsuz yansımış ve bu idamların bağımsızlık için verilen şehitler olduğu vurgulanmıştır. Cemal Paşa'nın Suriye yönetimi, oldukça sıkıntılı bir dönemdir. Birinci Dünya Savaşı'nın ağır şartları altında, İtilaf Devletleri ile münasebeti bulunan aileler büyük tehdit altında olmuş ve bunların bir kısmı askerî mahkeme tarafından, idam edilmiştir. Bu sert tutum, vatandaşlık derslerinde karşılığını bulmuş ve Cemal Paşa üzerinden işlenen bir Türk nefretine dönüşmüştür. Suriye ve Beyrut'ta idam edilen Arap ileri gelenlerinin isimleri ve resimleri, vatandaşlık kitabında iki tam sayfa olarak verilerek, öğrencilerin dikkati özellikle bu konuya çekilmiştir.

Problemlerin Giderilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar

- Beşşar Esed yönetiminden kalma ifadeler müfredatlardan çıkarıldı.
- Tarih kitaplarında yer alan gerek Osmanlı Tarihi'ne, gerekse İslam Tarihi'ne ait olumsuz ifadelerde düzenlemeler yapıldı.
- Çanakkale Savaşı ve Mavi Marmara Gemisi gibi İslam ümmetini yakından ilgilendiren olaylara ait bilgilendirme ifadeleri eklendi.
- Coğrafya ve tarih kitaplarının bazı bölümlerine Türkiye'deki sanayi, teknoloji ve kalkınma alanlarındaki gelişmelere dair ders içeriği eklendi.
- Arap Dili kitaplarında yer alan Beşşar Esed rejimine ait bilgiler kaldırıldı.
- "et-Terbiyyetu'l-İslamiyye" dersine ait kitapların bir kısmına öğrencilerin kişilik gelişimine örnek teşkil edecek olan Hz. Peygamber'in hayatından kısa hikâyeler eklendi.

Öneriler

- Şu anda Türkiye’de atama bekleyen çok sayıda öğretmen bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin bir bölümü yeni hizmet içi eğitimlerden geçirilerek gerçek anlamda bir eğitim seferberliği başlatılabilir. Böylece çocukların entegrasyon süreçleri kolaylaştırılabilir.
- Türkiye’nin bu çocukların tümüne Arapça eğitim verme kapasitesi yaratması imkan dahilinde değildir. 20 yılda dahi bunun altyapısını hazırlayamayız. Okullar açacak, öğretmenler yetiştireceksiniz, öğretmenler gelip Arapça dersler verecekler, mümkün değil. Bu nedenle öncelikle acilen bu çocuklara Türkçe öğretmek gerekmektedir.
- Bu eğitim çalışmalarını kimler, hangi amaçlarla, hani müfredatla yapıyor bilinmemektedir. Milli Eğitim Bakanlığının bu konuyu takip etmesi gerekmemekte ve bununla ilgili bir standart oluşturulmalıdır. Şu anki açılan okullar primitif düzeyde kendiliğinden oluşan kurslardır. Normal okullar, normal yapılar değildir. Dolayısıyla kontrolleri de çok kolay olmamaktadır.

SOSYAL UYUM KİTAPÇIĞI

2011 yılında Suriye’de başlayan iç ka-
rışıklıklar nedeniyle ülkemize göç et-
meye başlayan Suriyeli misafirlerimizin,
Türkiye hakkında çok az bilgiye sahip
olmaları ve bu ülkedeki şartların kendi
ülkelerindeki şartlarla farklılık arz etmesi
nedeniyle, yeni bir yaşam sürdürdükleri
ülkemize entegrasyon hususunda birçok
problemler yaşadıkları tespit edilmiştir.
Bu konunun birçok farklı nedene sahip
olmasıyla birlikte aynı zamanda, onların
ülkemizde nasıl hareket etmeleri gerekti-

ğine dair yeterli bir yazılı metin çalışması yapılmaması başlıca sebeplerdendir. Bu nedenle Suriyeli misafirlerimizin sosyal uyumunu kolaylaştırmak amacıyla kurulan komisyonumuzun almış olduğu karar neticesinde “uyum kitapçığı” çalışması yapılmaya başlanmıştır. Alanlarında uzman kişilerce Türkiye Tarihi, Türk Milli Eğitim Sistemi, Türkiye’de Kültürel Hayat, Türk Edebiyatı, Türkiye’de Sağlık Sistemi, Trafik Kuralları, Türkiye Siyaset ve Kamu Sistemi ve Acil Durumda Yapılması Gerekenler gibi başlıklarda yazılan yazılarla Suriyeli Misafirlerimizin ülkemize entegrasyonunu kolaylaştıracak bir kitapçık oluşturulmaktadır. Bu kitapta altı (6) ana başlık olacaktır: TARİH, SİYASET, EĞİTİM, KÜLTÜR, EDEBİYAT ve SAĞLIK. Sayfa sınırı olarak 14-17 sayfa aralığında olacaktır. 6-11 sınıflarda okutulacağı için dilinin sade, yalın ve anlaşılır olması elzemdir. Konuları yazarken öncelikle tarihsel arka plan yazılacak sonra da kamusal ve hiyerarşik yapı hakkında yeterli miktarda bilgi verilecektir. TARİH konusu yazılırken; Osmanlı ve Cumhuriyet Türkiye’sinin siyasal ve kültürel tarihi yazılacaktır. KÜLTÜR konusu yazılırken, Türk toplumunun kültürel ve sosyal yapısını adet ve alışkanlıklarını ve kültürel kodlarıyla ilgili bilgi

verilecektir. SİYASET konusu yazılırken, Cumhuriyet Türkiye’sinin kamu ve siyasal yapısı ve hiyerarşisi yazılacak, belli başlı kamu kuruluşlarının tanıtılması ve birbirleriyle ilişkisi yazılacaktır. EĞİTİM konusu yazılırken, Türk Milli Eğitim Sisteminin yapısal özellikleri, kamusal hiyerarşik yapısı, Milli Eğitim Bakanlığının idari düzeni yazılacaktır. EDEBİYAT konusu yazılırken, Türk Edebiyatının tarihsel ve çağdaş simaları ve eserleri hakkında, özellikle Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç gibi yakın dönem edebiyatçıları hakkında bilgiler verilecektir. SAĞLIK konusu yazılırken, özellikle Türk sağlık sistemiyle ilgili, sağlık kuruluşları ve bu kuruluşların yapısal ve hiyerarşik özellikleri hakkında bilgiler verilecektir. Bu kitapçık tamamlanmasının ardından Arapça diline çevrilecek okullardaki öğrencilere dağıtımı yapılacaktır. Kitapçık oluşturulurken herkesin anlayabileceği bir seviyede olması, öğrencilerin Türkiye’deki sosyal uyumunu kolaylaştırması gibi hususlara dikkat edilmektedir.

SONUÇ

- Bu çalışmada yürütülen faaliyetler, siyasi ve ideolojik fikirlerin merkeze alındığı müfredatlar üzerinde gerekli acil düzenlemelerin yapılmasına yöneliktir. Ancak hem pedagojik olarak yeterli hem de ideolojik unsurlardan arındırılmış yeni bir müfredat oluşturulması elzemdir
- Ders kitaplarındaki olumsuz imajların gözden geçirilerek, ortak değerlere vurgu yapan yapıcı imajlar ile yenilenmesi, aynı medeniyetin iki önemli üyesi olan Türkiye ve Arapların birbiriyle yakınlaşması için hayati önem taşımaktadır. Zira bölgede sağlam temellere dayanan, uzun vadeli ittifakların oluşturulması, halklar arasındaki önyargıların kaldırılması ve kardeşlik fikrinin yayılması ile mümkün olacaktır.
- Eğitim müfredatlarının pedagojik açıdan yetersiz olması nedeniyle Suriyeli öğrencilere yeni bir müfredat oluşturulması gerekmektedir.
- Halihazırdaki müfredatların dağınık olması ve gereksiz bilgiler ihtiva etmesi eğitim faaliyetlerinin yürütülmesini zorlaştırmaktadır.
- Okullarda yer alan Türkçe derslerinde

ortak bir kitabın bulunmaması ve bu derslere giren öğretmenlerin yetersizliği Türkçe eğitiminden alınan verimi düşürmektedir. Bu nedenle Türkçe kitabı oluşturulması ve bu derste Türkiyeli öğretmenlerin görevlendirilmesi tavsiye edilmektedir.

- “et-Terbiyyetu'l-İslamiyye” ders kitaplarında herhangi siyasi ve ideolojik probleme rastlanmamakla birlikte bu derslerin içeriğinin dağınık olması, üzerinde müstakil bir çalışma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye’de yer alan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kitaplarının benzeri bir çalışma ile bu problemler giderilebilir.
- Suriyeli misafirlerimizin kaç yıl boyunca ülkemizde ikamet edecekleri kestirilememekle birlikte, okula yeni başlayanların kendi dillerini ve kültürlerini koruyabilmek kaydıyla Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı’na ait okullara alınması, hem öğrencilerin Türkiye sistemine entegrasyonu konusunda hem de Türkçe öğrenmeleri ve daha sağlıklı bir eğitim alması konusunda önem arz etmektedir. Böylelikle belli bir süre dahilinde geçici eğitim merkezlerine ihtiyaç kalmayacaktır.

BİLİM EĞİTİM KÜLTÜR ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Güneykent Mahallesi 221 Nolu Cadde, 230 Nolu Sokak Şahinbey/Gaziantep

Tel: 0342 360 50 50 • www.bekam.org.tr • bilgi@bekam.org.tr